THE DRUIDS OF THE GAULS IN CAESAR'S WORK

Mădălina Strechie
Senior Lecturer, PhD., University of Craiova

Abstract: Caius Iulius Caesar, an emblematic figure of Rome's ancient politics, is also a classic of Latin literature, especially through his work ***De bello Gallico****, a true source of ancient Celtic/ Gallic history, besides the value of this work in Latin literature. Although it is a chronicle of war, and also one of the first sociological monographs of the ancient world,* ***De bello Gallico*** *provides us with a lot of information about the geography, ethnic structure, culture, civilization, beliefs and mentalities of the Gauls, little known before Caesar.*
In his work ***De bello Gallico****, a masterpiece of military literature and also an important historical source and remarkable prose of classical Latin literature, Caesar presents the spiritual leaders of the Gauls/Celts, namely the druids, since they were the top of the Gallic/Celtic society who decided in all internal, external and military affairs of this society. Thus, we find out from the great Roman general that the druids of the Gauls/Celts were the first social class, followed by the knights/warriors. Organized as a caste, like the Arians' Brahmans, they enjoyed the greatest authority in the Gallic/Celtic society. They underwent a spiritual education/initiation for 20 years, had a strict hierarchy, electing by vote or by the power of weapons a supreme leader, namely the first of the druids, with the greatest experience and notoriety. These priesthood leaders met secretly, especially in the oak forests of Britannia, the place of origin, as Caesar tells us, of the cult of this order. Through the Grand Druid, the chief of the Gallic/Celtic druids, the Celts/Gauls resemble the Dacians and Deceneus, their priest, the King's counselor, a kind of prime minister. Moreover, like the Dacians, the Celts/Gauls guided by the druids believed in immortality.*
De bello Gallico *is therefore much more than a report written by a Roman military commander who had the mission of conquering the Gauls, through the multitude of information contained therein, (it can also be classified as an intelligence service treatise) Caesar's work is one of the best written sources about the history of the Gauls, sources that we dealt with in our research on the druids, intellectuals, doctors and priests of the Gauls.*
Caius Iulius Caesar provides valuable insights into the status of the druids within the Gauls' society, the internal hierarchy of this sacerdotal order, as well as their behaviour and powers within the Gallic society, which this study aims to approach. ***De bello Gallico*** *is very credible, because Caesar was among the Gauls and had direct contact with their way of life.*

Keywords: gauls, caesar, druids, ancient civilizations, history.

Introducere

Celții au fost un popor indo-european foarte important în lumea Antică. Cele mai multe date scrise despre ei le aflăm de la marele om politic, general și istoric Caesar. Datele prezentate de către Caesar sunt o veritabilă cronică etnografică, geografică, dar și religioasă despre acești celți, care așa cum spune însuși Caesar în opera sa, în limba lor se numesc *Celtae*, în a noastră (în cea latină, desigur) se numesc *Galli*. În opera lui Caesar *De bello Gallico* (Despre războiul galic) aflăm informații foarte diverse din toate domeniile, nu numai militare, chiar dacă Caesar a scris această operă ca un jurnal de front. Abil analist, Caesar a acționat în Gallia ca un veritabil șef de

BDD-A28656 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:44:47 UTC)

serviciu secret, care şi-a analizat adversarii din toate punctele de vedere, mai ales din punctul de vedere comportamental şi social.

Astfel este prezentată societatea galică/celtică din care aflăm că avea două mari categorii socio-profesionale: **druizii** şi **cavalerii** (adică ofiţerii sau militarii de carieră, dacă ne gândim că romanii aveau o categorie socio-profesională, bine conturată anume *ordo equester*; mai mult, la toate popoarele indo-europene întâlnim o castă a războinicilor, plasată în vârful ierarhiei sociale, fie că purtau numele de *barathi* la arieni, ulterior, *kshatryia, tarabostes* la daci, sau *equitum* la gali/celţi aşa cum îi numeşte Caesar).

Druizii fac obiectul studiului nostru, aşa cum sunt ei descrişi în opera genialului şi vizionarului Caesar. De aceea, vom analiza textul cezarian în care sunt menţionaţi druizii, făcând totodată şi o comparaţie cu alte categorii semănătoare druizilor din civilizaţiile altor popoare indo-europene.

Precizări terminologice şi consideraţii mitologice

Potrivit *Dicţionarului al mitologiilor indo-europene* termenul de *druid=dru+vides - cunoaştere fermă,* druizii fiind *preoţi, prezicători, magicieni, medici, consilieri politici, astrologi, judecători.*[1]

O altă terminologie este cea a lui Plinius cel Batrân, celebrul enciclopedist roman, prezentată în *Dicţionarul de simboluri* anume că termenul de *druid=om de stejar, drys* gr.=stejar, iar în celtă *dervo*=stejar.[2]

O a treia posibilitate terminologică este aceea că *druid=om înţelept, atotştiutor.*[3]

Cert este că nu se cunoaşte cu adevărat terminologia exactă a cuvântului druid, dar toate cele trei variante prezentate mai sus au partea lor de adevăr, deoarece, după cum observăm din textul lui Caesar, druizii erau intelectualii celţilor/galilor, vedeau în profunzime lucrurile şi chiar le putea prevedea, potrivit mitologiei lor. Cultul lor religios era puternic dependent de natură, deci este posibil şi ca numele lor să fie din aceeaşi familie de cuvinte cu stejar, acest arbore maiestuos era totemul cel mai cinstit printre celţi. Mai mult, potrivit lui Mircea Eliade un totem putea să fie şi eponim, aşa cum dă savantul exemplul cazul dacilor, numele lor ar proveni de la termenul de lup, lupul fiind totemul oficial, cel mai cinstit al dacilor.

În religia celţilor „natura avea un spirit propriu”[4], fiind foarte venerată mai ales prin „copacul sacru”[5], dar şi diverse pietre, munţi, locuri, păduri.

Stejarul era un arbore aparte în mitologia celtică, fiind nu numai un totem, ci un veritabil templu pentru celţi. Acest arbore maiestuos era socotit axa lumii, o legătură fizică între cer şi pământ, un fel de canal energetic, de aceea era „învestit cu privilegiile supremei divinaţii cereşti.”[6]

Stejarul era ales şi prin ceea ce reprezenta el din punct de vedere fizic, adică forţă, energie, considerându-se a fi în legătură directă cu zeul furtunii pentru celţi, (implicit al fulgerului), Teutates. Mai mult, druizii celţilor îşi ţineau adunările religioase numai în păduri, se

[1] Jean Vertemont, *Dicţionar al mitologiilor indo-europene,* Traducere de Doina Lică şi Lucian Pricop, Timişoara, Editura Amarcord, 2000, pp. 124-125.
[2] Jean Chevalier, Alain Gherbant (coordonatori), *Dicţionar de simboluri,* Traducere de Micaela Slăvescu şi Laurenţiu Zoicaş (coord.), Iaşi, Editura Polirom, 2009, pp. 359-360.
[3] *Apud,* Magda Stan, Cristian Vornicu, *Istoria lumii pentru toţi. Antichitatea,* Bucureşti, Editura Niculescu, 2007, p. 147.
[4] ***Simboluri sacre. Popoare, religii, mistere,* Volum coordonat de Robert Adkinson, Bucureşti, editura Art, fără an, pp. 93-108.
[5] *Ibidem.*
[6] Jean Chevalier, Alain Gherbant (coordonatori), *op. cit.*, pp. 865-866.

BDD-A28656 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:44:47 UTC)

pare de stejar, deoarece luau de la acești arbori seculari și vâsc, un fel de „lauri" pentru războinicii victorioși.[7] Așadar stejarul avea și un simbol militar, nu numai religios pentru celți. De asemenea, bestiarul pădurilor era venerat de către celți, mai ales cerbii, caii, mistreții, taurii, vulturul, berbecul. Celții credeau că aceste animale au fost o dată oameni, sau chiar zei.[8]

Druizii aveau o organizare foarte strictă, fiecare druid având, în opinia lui Jean Vertemont, o îndeletnicire profesională în religia celților, anume, unii druizi erau preocupați de studiul științei=*samnotei*, alții erau jurişti, alții sacrificatori, unii erau *ovates=asistenți de druizi,* alții erau *barzi=comunicatori ai druizilor cu poporul*, în sensul că le ofereau acestuia hotărârile druizilor cu privire la diverse chestiuni.[9]

Casta druizilor galici este în opinia *Dicționarului de simboluri* una similară cu a brahmanilor de la arieni, având o organizare identică cu a unui ordin preoțesc din Evul Mediu. Pe lângă categoriile enumerate de Jean Vertemont, *Dicționarul de simboluri* le adaugă pe cele ale profeților=*vates*, care dominau politica celților, influențau clasa războinicilor, dar ei simbolizau și zeii galici/celtici, în același timp puteau acționa și ca preoți și ca războinici, având un reprezentat care invoca zeităților numit *gutuater=druid convocator*.[10]

Druizii se ocupau și de sacrificiile animale, având chiar rol de *haruspices=interpretau voința zeilor după ce studiau organele interne ale animalelor sacrificate,* se pare că executau și ceremonii de sacrificii umane, moartea fiind pentru celți „o metamorfoză, uneori ritualic violentă sub forma sacrificiului", aceste sacrificii umane se pare că se făceau prin ardere. Ele aveau și o simbolistică militară mai ales ceea ce s-a numit cultul craniilor, craniile dușmanilor fiind considerate de celți drept „paznici spirituali" ai templelor.[11]

Conducătorul druizilor se numea Marele druid și era ales pe viață, toți i se subordonau, inclusiv regii și militarii. Druizii practicau și medicina, mai ales cea pe bază de plante medicinale și stabileau calendarul, având cunoștințe solide de astronomie, în special despre mișcarea stelelor și planetelor.[12]

De la Mircea Eliade știm, că și la celți, ca la majoritatea indo-europenilor se practica frăția de sânge cu scop războinic[13], desigur tot sub supravegherea druizilor, veritabili lideri spirituali ai celților.

Druizii din opera lui Caesar: *De bello Gallico*

Caesar este primul care descrie într-o operă literară detalii despre druizi. Demersul său este cu atât mai important cu cât druizii aveau o activitate ocultă, ascunsă privirilor comunității lor, dar mai ales romanilor. Cu toate acestea, iscoadele și serviciul secret al armatei romane și-a îndeplinit misiunea și i-a raportat comandantului său date foarte relevante, așa încât Caesar și-a făcut o imagine de ansamblu asupra acestor druizi, probabil asemănați de Caesar cu colegiul pontifilor romani, în special prin marele druid, conduși de *pontifex maximus*, calitate pe care și el a deținut-o.

Din textul lui Caesar reies clar toate atribuțiile druidice, dar și statutul lor social, ceea ce dovedește încă o dată talentul lui Caesar de a-și cuceri adversarii, el studiind intens cele două

[7] Jean Vertemont, *op. cit.*, p. 295.
[8] ****Simboluri sacre. Popoare, religii, mistere,* p. 119, pp. 128-142.
[9] Jean Vertemont, *op. cit.*, pp. 124-125.
[10] Jean Chevalier, Alain Gherbant (coordonatori), *op. cit.*, pp. 359-360.
[11] ****Simboluri sacre. Popoare, religii, mistere,* p. 119, p. 126.
[12] *Apud*, Magda Stan, Cristian Vornicu, *op. cit.*, p. 147.
[13] *Cf*. Mircea Eliade, a. *Istoria credințelor și ideilor religioase. De la Guatama Buddha până la triumful Creștinismului,* Traducere din limba franceză Cezar Baltag, Chișinău, Editura Universitas, 1994.

BDD-A28656 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:44:47 UTC)

honore genera (clasele de onorabili, clasele nobile, clasele de nobili - trad. n.) ale galilor/celților, deoarece timp de 10 ani el a avut misiunea de a cuceri Gallia. Se pare că acest timp i-a fost suficient să adune informații despre gali, atât informațiile directe, dar mai ales informații secrete despre ei, despre adunările druizilor, despre rolul lor în societatea galică, despre atribuțiile lor. De aceea, nu greșim atunci când spunem că *De bello Gallico* nu este numai o operă literară, ci una militară, chiar de informații militare, deoarece Caesar face nu numai o descriere geografică, etnică, dar și informativă a Galliei. Cucerirea Galliei a fost un succes pentru romani și datorită priceperii lor la cules informații secrete despre adversari, nu numai datorită profesionalismului armatelor lor. Pentru a-i cuceri pe gali/celți Caesar trebuia să afle în primul rând cum putea să le înfrângă moralul, să le distrugă ceea ce era sacru și să le elimine liderii spirituali, cei mai importanți de altfel pe scara socială, druizii. Pentru aceasta el i-a urmărit și le-a aflat multe dintre secrete.

Pentru studiul de față am selectat textul latin cezarian despre druizi, dar și traducerea acestui text în limba română de Janina Vilan Unguru, din singura traducere în limba română, din păcate, a operei lui Caesar *De bello Gallico*, din volumul cu studiul introductiv al marelui clasicist Cicerone Poghirc. Vom reda în mod intenționat traducerea doamnei Janina Vilan Unguru din respect pentru munca Domniei Sale, un reputat clasicist și nu pe a noastră proprie. Doar în unele cazuri, unde considerăm că avem o variantă mai apropiată de sensul textului latin, vom oferi și versiunea noastră, așa cum am făcut-o și mai sus cu sintagma *honore genera*.

De bello Gallico, Commentarii, liber sextus

Despre războiul galic, Cometarii, cartea a VI-a-trad.n.

„XIII (1) In omni Gallia, eorum hominum qui aliquo sunt numero atque honore genera sunt duo. Nam plebes paene servorum habetur loco, quae nihil audet per se, nullo adhibetur consilio. (2) Plerique, cum aut aere alieno, aut magnitudine tributorum, aut iniuria potentiorum premuntur, sese in servitutem dicant nobilibus, quibus in hos eadem omnia sunt iura quae dominis in servos. (3) Sed de his duobus generis alterum este Druidum, alterum Equitum. (4) Illi rebus divinis intersunt, sacrificia publica ac privata procurant, religiones interpretantur; ad eos magnus adulescentium numerus disciplinae causa concurrit, magnoque hi sunt apud eos honore. (5) Nam fere de omnibus controversiis publicis privatisque constituunt, et, si quod est amissum facinus, si caedes facta, si de hereditate, si de finibus controversia est, idem decernunt, praemia poenasque constituunt; (6) si qui aut privatus ac populus eorum decreto non stetit, sacrificiis interdicunt. Haec poena apud eos est gravissima. (7) Quibus ita est interdictum, hi numero impiorum ac scelaratorum habentur, hi omnes decedunt, aditum sermonemque defugiunt, ne quid ex contagione incomodi accipiant, neque his petentibus ius redditur neque honos ullus communicantur.[14]

„În întreaga Gallie există două categorii de oameni, care au o oarecare însemnătate (două clase de/cu onoare - trad. n.) și se bucură de o anumită considerație, căci poporul (poporul de rând, plebea - trad. n.) este ținut aproape în rândul sclavilor (are același loc ca și al sclavilor - trad. n.), el nu îndrăznește să întreprindă nimic și nu este chemat la nicio adunare (poporul de rând nu îndrăznește să facă nimic pentru sine și nu este chemat la niciun sfat - trad. n.)

Cei mai mulți când sunt apăsați, fie de datorii, fie de impozitele prea mari sau de nedreptatea celor puternici, se declară sclavii nobililor (spun că ei sunt în sclavia celui mai de neam ales - trad. n.), care au față de ei absolut aceleași drepturi pe care le au stăpânii față de sclavi. Una dintre cele două categorii amintite este formată din druizi, cealaltă de cavaleri.

[14]C. Iulli Caesaris, *Commentarii de bello Gallico,* text latin cu o introducere, adnotațiuni și un index de Cezar Papacostea, Ediția a III-a, București, Editura Casei Școalelor, 1928, pp. 269-276.

BDD-A28656 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:44:47 UTC)

Druizii i-au parte activă la cult, se îngrijesc de sacrificiile publice și private, explică practicile religioase, la ei vine un mare număr de tineret ca să învețe. Druizii se bucură de multă cinste (aceștia-druizii- sunt la aceia-gali-cu o mare onoare - trad. n.) Ei hotărăsc în aproape toate dezbaterile publice și private (în toate procesele, publice sau private - trad. n.), dacă s-a comis vreo crimă (o fărădelege - trad. n.), dacă s-a săvârșit un omor, dacă există vreun proces de moștenire sau de hotărnicie, tot ei sunt aceia care dau sentințe, fixează despăgubirile și amenzile (stabilesc recompensele și pedepsele - trad. n.) Particularul sau tribul care nu se supune hotărârii lor nu mai are dreptul să aducă jertfe. La galli, aceasta este pedeapsa cea mai grea. Cei astfel pedepsiți sunt considerați niște nelegiuiți și criminali, toți evită să întâlnească și să stea de vorbă cu ei, ca nu cumva contactul eu ei să le aducă vreo nenorocire; nu li se acordă jurisdicție dacă o cer, și nu li se dă o funcție publică."[15]

Informațiile din textul lui Caesar ne oferă date foarte importante despre druizi, anume că fac parte dintre clasele de vârf ale societății romane, fiind prima clasă, după ei urmând cavalerii (*equitum* este înțeles de Caesar prin analogie cu *ordo equester*, cel mai probabil, adică alcătuia la gali/celți o veritabilă clasă socio-profesională,) clasa a doua în cadrul societății celtice/galice, din care, cel mai sigur, făceau parte și organele de conducere ale triburilor galice/celtice, regii și ajutoarele lor, deoarece Caesar nu mai numește o altă categorie cu onoruri publice, doar *plebs*, adică poporul de rând, oamenii liberi, celții/gali neavând categoria plebei așa cum era ea în societatea romană.

Druizii erau judecători în toată puterea cuvântului, ei dau sentințe și consideră cine să fie pedepsit și cine să fie recompensat, în funcție de gravitatea faptei. Observăm din textul cezarian că druizii judecau toate tipurile de procese, penale, civile, comerciale etc. În calitatea lor de judecători, druizii se bucură de inviolabilitate, hotărârile lor au caracter de lege, tot ei fiind aceia care hotărăsc în toate domeniile, inclusiv politic.

Asemănarea druizilor cu brahmanii este vizibilă din textul lui Caesar atunci când relatează că druizii pot face un fel de excomunicare a persoanei care nu le respectă cuvântul, acest personaj devenind un veritabil paria al societății celtice/galice, neputând fi atins de comunitate, fiind exclus total și tratat ca un mort social. Romanii aveau și ei un tip de excomunicare a persoanei interzicându-i vatra și focul, cu alte cuvinte obligația de a părăsi comunitatea. Mai mult, la fel ca și brahmanii arienilor, druizii au rol de educatori, de preoți, dar și de conducători ai comunității, dacă luăm în considerație informația lui Caesar că ei fac parte din prima clasă de onorabili ai Galiei, având cea mai mare autoritate.

„(8) His autem omnibus Drudibus praeest unus, qui summam inter eos habet auctoritatem. (9) Hoc mortuo, aut, si qui ex reliquis excellit dignitate, succedit, aut, si sunt plures pares, suffragio Druidum, nonnumquam etiam armis de principatu contendunt. (10) Hi certo anni tempore in finibus Carnutum, quae regio totius Galliae media habetur, considunt in loco consecrato. Huc omnes undique qui controversias habent conveniunt, eorumque decretis iudiciisque parent. (11) Disciplina in Britannia reperta atque in Galliam translata esse existimatur; (12) et nunc qui diligentius eam rem cognoscere volunt, plerumque illo discendi causa proficiscuntur."[16]

„În fruntea tuturor druizilor se află unul singur, care are cea mai mare autoritate printre ei. La moartea lui îi urmează cineva care se distinge în demnitate sau, în caz că există mai mulți care

[15]*Apud,* Caius Iulius Caesar, *Războiul gallic. Războiul civil*, Studiu introductiv și indice: Cicerone Poghirc. *Războiul gallic,* traducere, note și indice: Janina Vilan Unguru, București, Editura Științifică, 1964, pp. 218-219.
[16] C. Iulli Caesaris, *Commentarii de bello Gallico,* text latin cu o introducere, adnotațiuni și un index de Cezar Papacostea, Ediția a III-a, București, Editura Casei Școalelor, 1928, pp. 269-276.

BDD-A28656 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:44:47 UTC)

se bucură de aceeași trecere, ei își dispută întâietatea prin votul druizilor, ba uneori chiar pe calea armelor. Într-o anumită perioadă a anului, druizii se așează, ca să judece, într-un loc consacrat, în ținutul carnuților, care este considerat că se află în centrul Galliei. Aici se adună de pretutindeni toți cei care au procese și se supun judecății și hotărârilor druizilor. Se crede că doctrina druizilor a fost descoperită în Britannia și că de acolo a fost adusă în Gallia; și astăzi cei care vor s-o cunoască mai temeinic pleacă adesea în Britannia ca să învețe."[17]

Caesar s-a interesat despre druizi, nu numai despre practicile lor, dar mai ales despre doctrina acestora, aflând cu ajutorul bravilor lui spioni militari că doctrina acestora este una ocultă, venită din Insulele Britanice, anume din ținutul carnuților, unde era se pare un centru al spiritualității celtice, un fel de seminar de pregătire al druizilor în tainele cultului lor. Se pare că inițierea ca druid se făcea după o vizită în Insulele Britanice. Druizii au o ierarhie foarte strictă, sunt conduși de unul singur, ales prin vot sau prin forța armelor, dintre aceea care sunt cei mai remarcabili. Se pare că alegerea se făcea tot în Britania atunci când se întâlneau druizii. Se observă un mod democratic de alegere a druizilor, prin vot pe baza calităților personale, dacă nu se pun de acord cu votul apelează la un fel de dueluri militare, fiind totuși pregătiți în ale armelor, chiar dacă în pasajul următor, Caesar ne relatează că druizii nu iau parte activă la război și nici nu fac serviciul militar.

„XIV. (1) Druides a bello abesse consuerunt, neque tributa una cum reliquis pendunt; militiae vacationem omniumque rerum habent immunitatem. (2) Tantis excitati praemiis, et sua sponte multi in disciplinam conveniunt et a parentibus propinquisque mittuntur. (3) Magnum ibi numerum versuum ediscere dicuntur: itaque annos nonnulli vicenos in disciplina permanent. Neque fas esse existimant ea litteris mandare, cum in reliquis fere rebus, publicis privatisque rationibus, Graecis litteris utantur. (4) Id mihi duabus de causis instituisse videntur, quod neque in vulgum disciplinam efferri velint, neque eos, qui discunt, litteris confisos minus memoriae studere; quod fere plerisque accidit, ut praesidio litterarum diligentiam in perdiscendo ac memoriam remittant. (5) Imprimis hoc volunt persuadere non interire animas, sed ab aliis post mortem transire ad alios, atque hoc maxime ad virtutem excitari putant, metu mortis neglecto. (6) Multa praeterea de sideribus atque eorum motu, de mundi ac terrarum magnitudine, de rerum natura, de deorum immortalium vi ac potestate disputant et iuventuti tradunt..... "[18]

„Druizii obișnuiesc să nu ia parte la războaie și nu plătesc impozite, ca restul populației; sunt scutiți de serviciul militar și de orice altă sarcină. Atrași de privilegii atât de mari, mulți vin la ei să se instruiască, pe de o parte, din proprie inițiativă, pe de altă parte, trimiși de părinți sau de rude. Se spune că acolo învață pe dinafară un mare număr de versuri, unii rămân la studii câte 20 de ani.

Druizii socotesc că religia nu permite consemnarea, în scris a învățăturii lor, deși în celelalte treburi de ordin public și privat se folosesc, în general, de alfabetul grec. Cred că druizii au hotărât aceasta din două motive: pe de-o parte, nu doresc să li se divulge doctrina, iar pe de altă parte, se tema ca nu cumva discipolii lor, bizuindu-se pe scris, să-și cultive mai puțin memoria, într-adevăr, cei mai mulți bizuindu-se pe scris, sunt în general mai puțin sârguincioși în învățarea pe de rost și nu mai acordă atenție memoriei.

[17] *Apud,* Caius Iulius Caesar, *Războiul gallic. Războiul civil*, Studiu introductiv și indice: Cicerone Poghirc. *Războiul gallic,* traducere, note și indice: Janina Vilan Unguru, București, Editura Științifică, 1964, pp. 218-219.
[18] C. Iulli Caesaris, *Commentarii de bello Gallico,* text latin cu o introducere, adnotațiuni și un index de Cezar Papacostea, Ediția a III-a, București, Editura Casei Școalelor, 1928, pp. 269-276.

BDD-A28656 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:44:47 UTC)

În primul rând, druizii vor să insufle convingerea că sufletul nu piere, ci după moarte trece dintr-un corp într-altul; după ei, această credință e un foarte bun stimulent pentru curaj, deoarece înlătură teama de moarte.

În afară de asta, mai discută și învață pe tineri o mulțime de lucruri în legătură cu aștrii și cu mișcarea lor, cu mărimea Universului și a Pământului, cu originea lucrurilor și cu atribuțiile zeilor nemuritori (despre forța și puterea zeilor eterni - trad. n.)".[19]

Potrivit observației informative a lui Caesar clasa druidică este privilegiata societății galice/celtice, druizii nu plătesc impozite, nu execută serviciul militar, (deși pot utiliza armele pentru a alege sau a fi aleși), primeau în casta lor tineri de viță nobilă, tineri care efectuau un stagiu de pregătire de 20 de ani, timp în care memorau, (la fel ca și arienii) textele sacre, sau diversele științe pentru a-și proteja astfel doctrina, este de părere marele general roman, care nu putea fi dezvăluită oricui care știa să scrie. Foloseau alfabetul grec, pentru alte acte, probabil pentru procese, ei având și rol de judecători. Ca și arienii, dar și ca dacii, sau perșii, celții credeau în nemurirea sufletului. Ca și arienii și perșii, celții, prin druizi propovăduiau trecerea unui spirit dintr-un corp în altul, ceea ce îi făcea să nu se teamă de moarte. Caesar dovedește cât de importante sunt informațiile pentru un război, deoarece află detalii inedite despre adversarii lui, galii/celți, anume că nu se temeau de moarte tocmai din cauza druizilor, care propovăduiau viața eternă. Ca orice general genial, Caesar caută să afle secretele inamicului care îi menține moralul, ori această credință a celților/galilor tocmai i-a oferit informația de care avea nevoie. Faptul că a putut să îi urmărească pe gali, să le observe cutumele sociale, să le observe atribuțiile druizilor, întâlnirile lor, educația și date despre locul lor de suflet, ținutul carnuților, dovedesc încă o dată superioritatea armatei romane, desigur în frunte cu generalul, dar și politicianul genial care a fost Caesar. Acesta a trimis veritabili agenți sub acoperire pentru a-i observa pe gali și în funcție de informațiile oferite a putut să-și pună la cale tactica de luptă și să-și aleagă din timp locul bătăliilor, astfel încât să obțină un succes răsunător în campania galică.

Druizii erau de fapt intelectualii și îndrumătorii spirituali ai celților/galilor, ei având numeroase cunoștințe despre astronomie, matematică, dar și despre geografie, chimie și teologie, având ca menire și educația celților privitor la panteonul celt/galic. Foloseau alfabetul grec pentru diversele cunoștințe tehnice, cel mai probabil, oricum pentru acele cunoștințe care nu aveau legătură cu doctrina lor. Prin aceste cunoștințe avansate de astronomie, teologie și chimie ei se aseamănă cu preoții dacilor, avem în vedere pe Deceneu, marele preot al dacilor, echivalent cel mai probabil, cu Marele Druid al celților/galilor, atât ca atribuții, dar și ca statut social, Deceneu fiind principalul sfătuitor al regelui dac, dar și cel care propovăduia, de asemenea, nemurirea și curajul printre daci, cel care studia cerul Daciei și interpreta voința zeilor, cel care făcea chiar sacrificii umane, cum ar fi trimiterea „mesagerilor lui Zamolxis".

„XV...."

„XVI. (1) Natio est omnium Gallorum admondum dedita religionibus, (2) atque, ob eam causam, qui sunt affecti gravioribus morbis quique in proeliis periculisque versantur, aut pro victimis homines immolant aut se immolaturos vovent, administratisque ad ea sacrificia Druidibus utuntur, (3) quod, pro vita hominis nisi hominis vita reddatur, non posse deorum immortalium numen placari arbitrantur, publiceque eiusdem generis habent instituta sacrificia..."[20]

[19]*Apud,* Caius Iulius Caesar, *Războiul gallic. Războiul civil*, Studiu introductiv și indice: Cicerone Poghirc. *Războiul gallic,* traducere, note și indice: Janina Vilan Unguru, București, Editura Științifică, 1964, pp. 218-219.

[20] C. Iulli Caesaris, *Commentarii de bello Gallico,* text latin cu o introducere, adnotațiuni și un index de Cezar Papacostea, Ediția a III-a, București, Editura Casei Școalelor, 1928, pp. 269-276.

BDD-A28656 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:44:47 UTC)

”Întregul neam al gallilor este foarte superstițios. De aceea cei atinși de boli prea grave sau cei care trăiesc în mijlocul luptelor și al primejdiilor jertfesc sau promit că vor jertfi oameni. La aceste sacrificii se servesc de ajutorul druizilor. Ei cred că nu pot îndupleca voința zeilor decât dacă oferă o viață omenească în schimbul altei vieți omenești. Și pentru binele obștesc obișnuiesc asemenea sacrificii.”[21]

Atitudinea religioasă a celților/galilor este foarte profund urmărită de către Caesar, dezvăluindu-ne că superstiția era dominantă printre celți/gali, dar și că druizii erau și medici care salvau oamenii prin sacrificii umane, chiar salvau comunitatea prin sacrificii umane așa cum este prezentat în textul cezarian.

„XVII...”

XVIII. (1) Galli se omnes ab Dite patre prognatos praedicant idque ab Druidibus proditum dicunt...[22]

„Gallii, ei toți, se recomandă că sunt descendenți ai lui Dites, Tatăl (ai Tatălui zeilor-*Dis Pater* este varianta doamnei Janina Vilan Unguru) și de aceea spun că prin intermediul druizilor ei duc mai departe această moștenire. - trad. n.”

Pentru ultimul pasaj din opera lui Caesar în care se vorbește despre druizi am ales să prezint traducerea mea, considerând că sintagma *ab Dite patre* din opera cezariană, ar fi de fapt tatăl *Dites* și nu *Dis Pater*. Considerăm că *Dites* este asemănător cu apelativul altui zeu celtic, anume *Teutates,* iar la Abl. sg. ar fi *Dite*, așa cum îl prezintă Caesar. Mai mult, acesta este un pasaj cheie pentru a înțelege cu adevărat condiția socială și imagologică a druizilor printre gali/celți, ei considerându-se un fel de delegați ai zeului *Dites* pe pământ, meniți a păstra tradiția celtică adusă de acest, probabil, întemeietor ancestral, un fel de erou deificat al celților. Posibil ca adevărata etimologie a numelui de druid să provină de la acest zeu, mai ales că druizii erau moștenitorii lui, un fel de profeți trimiși printre celți pentru a-i continua tradiția.

Concluzii

Considerăm că opera lui Caesar, în integralitatea sa, este o capodoperă a etnologiei, a artei militare, dar mai ales a prozei istorice latine. Din această operă putem afla detalii foarte importante despre celți/gali, dar și despre rolul informațiilor pentru o armată cuceritoare. Vizionarul om politic, dar și general pregătit și talentat scriitor latin, Caesar, prezintă prin scriitura sa o lume misterioasă, total necunoscută până atunci, în profunzimea ei, anume lumea galilor/celților. Am ales pentru acest studiu datele despre druizi, fiind cei mai misterioși preoți ai lumii antice, (foarte asemănători în opinia noastră cu preoții dacilor, conduși de Deceneu), descriși pe larg de către Caesar, ca un veritabil agent secret sub acoperire, care nu lasă niciun secret al adversarului necunoscut. Galii/celții erau ținta invaziei romane, Galia fiind cartea pe care Caesar a mizat întreaga sa activitate politică, celții/galii fiind tratați de romani ca adevărate ținte, despre care informațiile culese trebuiau să acopere toate domeniile, de la toponimie, până la structura socială și credințe, pentru ca lunga campanie galică să fie un succes și a fost un succes răsunător pentru romani.

Suntem de părere că prin cunoașterea datelor despre druizi, prezentate cu lux de amănunte de către Caesar, aflăm date foarte importante despre toți indo-europenii, prin metoda comparativă, precum arienii și dacii. Astfel druizii sunt ca și brahmanii care pot decide nivelul de puritate al membrilor comunității păstorite de ei prin serviciul religios, Caesar folosește termenul

[21]*Apud,* Caius Iulius Caesar, *Războiul gallic. Războiul civil,* Studiu introductiv și indice: Cicerone Poghirc. *Războiul gallic,* traducere, note și indice: Janina Vilan Unguru, București, Editura Științifică, 1964, pp. 220-221.

[22] C. Iulli Caesaris, *Commentarii de bello Gallico,* text latin cu o introducere, adnotațiuni și un index de Cezar Papacostea, Ediția a III-a, București, Editura Casei Școalelor, 1928, pp. 269-276.

BDD-A28656 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:44:47 UTC)

de *impius,* pentru a demonstra această putere a druizilor în societatea galică/celtă, tot astfel cum castele arienilor provin de la adjectivul *castus*. Asemănarea cu Deceneu al dacilor este în opinia noastră izbitoare, mai ales pentru că atât druizii, cât și Deceneu aveau rol de consilieri politici, dar și prin preocupările lor legate de astronomie, de medicină naturistă, de propovăduirea credinței în nemurire și a executării de sacrificii umane pentru binele comunității lor. Mai mult, faptul că druizii nu foloseau scrisul în practica religioasă explică puțin, poate, și lipsa dovezilor scrise despre daci, probabil și dacii au evitat utilizarea scrisului din aceleași motive ca și celții/galii, adică de a-și proteja doctrina.

Caesar a făcut istorie, dar a și scris istorie, prin opera sa de istoric/general el demonstrează o dată în plus că indo-europenii au mai multe puncte în comun decât divergențe. De aceea i se cuvine să-i dăm Cezarului toată lauda pentru istoria pe care ne-a lăsat-o ca izvor, întărind expresia: *Să-i dăm Cezarului ce este al Cezarului*!

BIBLIOGRAPHY

Angela, Alberto, *O zi în Roma antică. Secrete şi curiozităţi,* Traducere din limba italiană de Emanuel Botezatu, Prefață de Zoe Petre, București, Editura Corint, 2016.

Balaci, Ana, *Mic dicționar de mitologie greacă și romană*, Ediția a II-a, București, Editura Mondero, 1992.

Berciu, Dumitru, *Lumea celților,* București, Editura Științifică, 1970.

Biedermann, Hans, *Dicționar de simboluri,* vol. 1, Traducere din limba germană de Dana Petrache, București, Editura Saeculum I. O., 2002.,

Booms, Dirk, Crerar Belinda, Raikes, Susan, *Roman Empire. Power and People,* London, Marea Britanie, The British Museum Press, 2013.

C. Iulli Caesaris, *Commentarii de bello Gallico,* text latin cu o introducere, adnotațiuni și un index de Cezar Papacostea, Ediția a III-a, București, Editura Casei Școalelor, 1928.

Caius Iulius Caesar, *Războiul gallic. Războiul civil*, Studiu introductiv și indice: Cicerone Poghirc. *Războiul gallic,* traducere, note și indice: Janina Vilan Unguru, București, Editura Științifică, 1964.

Cizek, Eugen, *Istoria Literaturii Latine,* vol. I, II, ediţia a II-a revăzută şi adăugită, Bucureşti, Grupul Editorial Corint, 2003.

Djuvara, Neagu, *Civilizaţii şi tipare istorice. Ediţie ilustrată, Un studiu comparat al civilizaţiilor*, Traducere din franceză de Şerban Broché, Ediţia a VI-a, cu 80 de desene documentare de Mihail Coşuleţu şi Simona Vilău, 40 de ilustraţii alb-negru şi cu 55 de ilustraţii color, Bucureşti, Editura Humanitas, 1999, 2014.

Eliade, Mircea, *Istoria credinţelor şi ideilor religioase. De la Guatama Buddha până la triumful Creştinismului,* Traducere din limba franceză Cezar Baltag, Chişinău, Editura Universitas, 1994.

Eseev, Ivan, *Dicţionar de simboluri şi de arhetipuri culturale,* Timişoara, Editura Amarcord, 2001.

Ferrari, Anna, *Dicţionar de mitologie greacă şi romană,* Traducere de Dragoş Cojocaru, Emanuela Stoleriu, Dana Zămosteanu, Iaşi, Editura Polirom, 2003.

Chevalier, Jean, Gherbant, Alain, (coordonatori), *Dicționar de simboluri,* Traducere de Micaela Slăvescu și Laurențiu Zoicaș (coord.), Iași, Editura Polirom, 2009.

BDD-A28656 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:44:47 UTC)

Georgescu, Mitică, Georgescu, George, Constantin, *Mitologie zoocinegetică, Obiceiuri, credinţe, superstiţii,* Piteşti, Editura Paralela 45, 2002.

Girardet, R., *Mituri şi mitologii politice*, Iaşi, Editura Institutului European, 1997.

Grimal, Pierre, *Civilizaţia romană*, vol I, Traducere, prefaţă şi note de Eugen Cizek, Editura Minerva, Bucureşti, 1973.

Grimal, Pierre, *Literatura Latină,* Traducere de Mariana şi Liviu Franga. Note suplimentare şi cuvânt înainte de Liviu Franga. Medalion biografic Pierre Grimal de Eugen Cizek, Bucureşti, Editura Teora, 1997.

Guénon, René, *Simboluri ale științei sacre,* Traducere din limba franceză de: Marcel Tolcea și Sorina Ștefănescu, București, Editura Humanitas, 1997.

Haudry, Jean, *Indo-europenii*, Traducere de Aurora Peţan, Bucureşti, Editura Teora, 1998.

Kruta, Venceslas, *Celții,* Traducere: Maria Micaela Neculai, Prefață: Zoe Petre, București, Editura Corint, 2001.

Nistor, Vlad, Gheorghe, *Redefinind sfârșitul. Cetate și imperiu,* București, Editura Nemira, 2000.

****Simboluri sacre. Popoare, religii, mistere*, Volum coordonat de Robert Adkinson, București, editura Art, fără an.

Stan, Magda, Vornicu, Cristian, *Istoria lumii pentru toți. Antichitatea,* București, Editura Niculescu, 2007.

Vertemont, Jean, *Dicționar al mitologiilor indo-europene*, Traducere de Doina Lică și Lucian Pricop, Timișoara, Editura Amarcord, 2000.

BDD-A28656 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:44:47 UTC)